

Průvodce studenta:

Diplomové práce na Katedře sociologie FF UK

1. Termíny a předpisy spojené s diplomovými pracemi.....	1
2. Výběr tématu práce	2
3. Zadání diplomové práce (projekt).....	3
4. Změny zadání či názvu práce	4
5. Konzultace diplomové práce, semináře	4
6. Struktura práce	5
7. Formální požadavky	6
8. Odevzdání diplomové práce	7
9. Obhajoba.....	7

1. Termíny a předpisy spojené s diplomovými pracemi

Označení „diplomová práce“ v následujícím textu označuje jak práce magisterské, tak práce bakalářské. Oba typy prací jsou ve své podstatě pracemi diplomovými.

Zadání tématu DP	nejméně půl roku před obhajobou	do konce listopadu – obhajoba červen do konce ledna – obhajoba září do konce června – obhajoba leden
Odevzdání hotové DP	nejpozději měsíc před obhajobou, stanovuje katedra v návaznosti na harmonogram příslušného akademického roku	
Obhajoba DP	dle harmonogramu AR	přelom leden/únor červen září

Zadání tématu práce do SIS a odevzdání projektu probíhá nejpozději půl roku před plánovaným datem obhajoby. To mimo jiné znamená, že práce nemůže být obhajována dříve než 6 měsíců po jejím zadání (lhůta se počítá ode dne závazného přidělení práce studentovi v SIS, tedy zadání). Termíny státních závěrečných zkoušek (SZZk), jejichž součástí je i obhajoba práce, jsou vyhlášovány na začátku akademického roku v rámci harmonogramu. Obvykle bývají na začátku února, v průběhu června (či na přelomu května a června) a v první polovině září.

Termín zadání pro lednové konání SZZk je doporučen již na **červen**, a to z důvodu letních prázdnin a dovolených pracovníků katedry. **Studenti musí při zadávání v průběhu léta brát v úvahu možnou dlouhodobější nepřítomnost vyučujících.**

Zadávání a odevzdávání prací se řídí příslušnými předpisy fakulty:

<https://www.ff.cuni.cz/studium/bakalarske-a-magisterske-studium/statni-zaverecne-zkousky/zaverecne-prace/bakalarske-diplomove-prace/>

2. Výběr tématu práce

Při volbě tématu platí zejména tyto zásady:

- Je třeba volit téma, které je **zvládnutelné**, tzn. je k němu dostupná literatura, data, jejichž analýzou se dá na otázku odpovědět, a především je jeho kvalitní zpracování v silách studenta daného stupně a oboru.
- **Užší téma** je snáze zpracovatelné; poskytuje dostatek prostoru pro demonstraci schopností autora. Široce nebo nejasně vymezené téma vede často k bezradnosti při zpracování a k sepsání práce, která je informačně mělká či nemá jasný a smysluplný cíl.
- Téma je nutné dobře a **přesně formulovat**.
- Formulace tématu předpokládá orientaci v problematice, předchází mu tedy alespoň prvotní a orientační rešerše literatury.
- Uvažujeme-li o tématu, uvažujeme zároveň o **způsobu řešení a metodě**.

Student si může zvolit téma své diplomové práce samostatně s následnou konzultací jeho přijatelnosti a řešitelnosti s vybraným vyučujícím, nebo na základě **návrhů témat diplomových prací**, které vypisují členové katedry na webu katedry. Tato témata jsou obvykle úmyslně formulována poněkud široce, aby bylo možné je různým způsobem konkretizovat podle potřeby studentů. Při vybírání tématu diplomové práce může student své představy konzultovat s kterýmkoli z členů katedry, aniž by z toho automaticky vyplývalo vedení diplomové práce.

V případech, kdy si student chce zvolit téma, na které se nezaměřuje nikdo z členů katedry, je možné uvažovat o **vedoucím diplomové práce mimo katedru**. Je ovšem nutné si uvědomit, že u externího vedoucího vše záleží na jeho časových možnostech, a především na jeho ochotě diplomovou práci vést. Volbu externího vedoucího diplomové práce je třeba předem konzultovat s vedoucím katedry.

Vedoucím magisterské diplomové práce může být pouze profesor, docent nebo pracovník s akademickým titulem Ph.D., CSc., příp. jejich ekvivalentem. Vedoucím bakalářské práce může být i interní doktorand s titulem Mgr. Odborník na specializovanou problematiku, který nemá uvedené vědecké hodnosti, však může být konzultantem diplomové práce nebo také jejím oponentem.

Při výběru tématu diplomové práce může student **využít své dřívější práce** – zejména semestrální práce psané během studia sociologie, event. svou bakalářskou práci. Vždy ovšem platí, že **text nesmí být přejatý** – být od sebe samého. Zpracování určitého tématu se musí u diplomové práce posunout na vyšší úroveň ve srovnání se zpracováním téhož tématu v semestrální či bakalářské práci: je tedy možné využít závěry předchozích prací, nikoli jejich části či doslovný text.

➤ Rešerše literatury a zdroje dat

Rešerše literatury je zásadní součástí zpracování diplomové práce již od prvních kroků vedoucích k návrhu projektu. Věnujte jí proto dostatek pozornosti.

Před samotným zahájením činnosti na **projektu** práce je třeba získat základní přehled v existující literatuře k tématu. Součástí projektu v SIS je proto i seznam doporučené literatury. Tento seznam je výsledkem nejen doporučení vedoucího práce, ale rovněž (a zejména) by měl být výsledkem prvotní rešerše literatury samotného studenta. V průběhu další práce by měl diplomant přistoupit k systematické rešerši.

3. Zadání diplomové práce (projekt)

Výsledkem konzultování zvoleného tématu DP s vyučujícím je **Projekt DP**. Ten se následně stává součástí zadání DP vkládaného do SIS, kde se objeví v sekci *Zásady pro vypracování*.

Struktura a obsah projektu DP:

1. **Východiska:** jasné a stručné vymezení východisek, zdůvodnění relevance práce. Základní formulace výzkumného problému. Teoretická východiska jeho uchopení. Návaznost na předchozí výzkumy. Situace v oboru (nejdůležitější předchozí závěry).
2. **Cíle:** vymezení hlavního cíle práce a případně cílů vedlejších. Formulace výzkumné otázky a představení toho, co má řešení práce přinést (řešení problému, přínos akademické obci a čtenářům). Viz také rámeček níže.
3. **Metodika:** předpokládaný postup řešení a způsob dosažení cíle/ů. Konkrétní a rozmyšlená představa o metodickém postupu řešení práce. Předběžné rozvržení tohoto postupu, následnost jednotlivých kroků. V případě empirických prací navrhované výzkumné metody a techniky.
4. **Hypotézy:** formulace obecných předpokladů, hypotéz, které se budou v práci ověřovat (zejm. pro empirické práce). Projekty teoretických a přehledových prací tuto část obsahovat nemusí.
5. **Charakteristika závěrů:** představení očekávaných závěrů ve smyslu jejich hloubky, dosahu, relevance vzhledem k východiskům a cílům práce, resp. další využitelnosti.
6. **Seznam literatury:** seznam relevantní literatury, případně datových zdrojů, který je výsledkem doporučení vyučujícího a úvodní rešerše studenta (viz výše). V zadání DP se uvádí v samostatné sekci.

Vedle projektu, který je požadavkem katedry, student zadává rovněž **Název a Téma** práce. Téma je ze své podstaty širší a nelze jej již v budoucnu měnit (viz níže). Název by měl přesně odrážet cíl práce a výzkumnou otázku, lze ho však v průběhu měnit.

Cílem nemůže být sepsání práce samo o sobě. Z toho vyplývá, že cílem nemůže být pouze např.:

- *analýza* tématu/dat;
- *přiblížení* problému či tématu; necílené *pojednání* o tématu;
- *shromáždění/shrnutí* relevantních informací.

Toto jsou vesměs prostředky, kterými se snažíte nějakých cílů dosáhnout. Většinou se jedná o nedílnou součást práce, ovšem nikoli cíle samy o sobě – bez přehledu tématu a shrnutí relevantních informací nelze práci napsat a něco v ní ukázat.

Cílem může být například ověřit platnost určité teorie, možnosti její aplikace na vámi zvolený problém nebo populaci, ověřit vhodnost nové metody či nové užití staré apod. **Cíle jsou navázané na hypotézy** (a vice versa), které jsou jejich konkrétnějším vyjádřením. **Svou**, zejména magisterskou, **prací se snažíte přispět vědecké komunitě novým poznatkem či novým zpracováním poznatků starších** (v případě prací bakalářských jsou možnosti přínosu limitovány rozsahem a tomu odpovídající hloubkou zpracování).

Cílem může za jistých okolností být i přehled teorií či existující literatury, ovšem nelze kopírovat přehled takový, který už někdo předtím udělal, byť například mimo ČR. Přijatelná přehledová práce musí být něčím nová, neotřelá, originální; musí obsahovat vlastní syntézu, kritické srovnání představených přístupů apod.

Pravidla odevzdávání závěrečných prací na FF (a **Manuál**):
<http://www.ff.cuni.cz/FF-7296.html>

Téma a projekt bakalářské či magisterské diplomové práce zadává student po dohodě s vedoucím práce do SISu. Postup tohoto zadávání je uveřejněn na webu fakulty a v **Manuálu ke vkládání závěrečných prací do SIS**.

4. Změny zadání či názvu práce

Opravu chyby či změnu v názvu práce, kterou není dotčeno téma práce, provede vedoucí práce po dohodě se studentem. Stejně tak může vedoucí upravit *Zásady pro vypracování* a seznam literatury.

Změnu vedoucího práce provede studijní oddělení na základě písemné žádosti studenta podepsané vedoucím katedry a schválené děkanem. Žádost je předána na studijní oddělení prostřednictvím podatelny. Studijní oddělení po podpisu proděkana provede změnu vedoucího práce, dá vědět studentovi a založí žádost do materiálu studenta (u jeho studijní referentky).

Oprava chyby, změna zadání či názvu ani změna vedoucího práce neznamenají nové datum zadání. Půlroční lhůta mezi zadáním a obhajobou běží od původního termínu.

Změnu tématu schvaluje děkan na základě písemné žádosti studenta doporučené vedoucím příslušné základní součásti. Student se domluví s vedoucím práce na názvu a konkrétní podobě nového tématu (*student znovu vypracuje i projekt DP, stejně jako při prvotním zadání*). Poté se obrátí na katedře či ústavu na osobu pověřenou zadáváním prací v SIS. Pověřená osoba vypíše nové téma do seznamu témat bez řešitele a přidělí toto téma studentovi. Staré téma studentu v SIS zůstane jako paměťová stopa na původně zadanou práci. K novému tématu si student v SIS doplní zásady pro vypracování a doporučenou literaturu. Potom katedra nové zadání vytiskne, nechá je podepsat školitelem a vedoucím katedry.

Současně si student sepíše zdůvodněnou žádost o změnu tématu a dá ji podepsat vedoucímu katedry. Oba dokumenty společně, tj. žádost a nové zadání, pošle katedra nebo student ke schválení na studijní oddělení prostřednictvím podatelny. Studijní oddělení po podpisu děkana potvrdí v SIS nové zadání, dá vědět studentovi a založí nové zadání spolu se schválenou žádostí do materiálu studenta (u jeho studijní referentky).

Nové zadání znamená i nové datum zadání. Půlroční lhůta mezi zadáním a obhajobou začíná běžet nanovo.

5. Konzultace diplomové práce, semináře

Studenti musí konzultovat s vedoucím práce nejen práci samotnou, ale už i její zadání a projekt. Při zadávání práce by se student s vedoucím práce měl domluvit na četnosti konzultací a na tomto základě pak s vedoucím práce její průběh průběžně konzultovat a zasílat výsledky dosavadní činnosti. Svou práci může student samozřejmě konzultovat s kterýmkoliv dalším členem katedry, jakož i s externími odborníky.

Studenti musí počítat s tím, že vedoucí nemají na konzultace před termíny odevzdání prací vyhrazeno více času, a že se tedy právě v tomto období budou studentům věnovat intenzivněji než během roku. **Je potřeba konzultovat práci průběžně a včas**, jinak se může stát, že ji vedoucí práce nestihne přečíst a výsledek jeho posudku může být pro autora překvapivý (v důsledku pak může zbytečně přijít o pokus o SZZk).

V rámci studijních povinností musí studenti rovněž plnit **Seminář k bakalářské práci** (1 a 2–2 semestry) či **Propedeutický seminář k diplomové práci a Diplomový seminář** (2 semestry) dle příslušné akreditace. První seminář (jak na Bc, tak nMgr úrovni) je vždy plenární a studenti

docházejí do společné výuky. Jeho náplní a cílem je zadání kvalitního projektu práce a začátek práce na samotném textu. Druhý seminář je individuální a váže se na konzultace studenta s vedoucím práce.

Zápočty jsou v rámci individuálních konzultací se školitelem udělovány za **odevzdání finalizované práce v dostatečné kvalitě** vedoucímu práce v dostatečném předstihu před termínem odevzdání prací na katedru.

Nesplní-li student tyto podmínky, nemusí mu vedoucí práce udělit atestaci ze semináře. Bez splnění veškerých povinných předmětů pak nemohou být studenti připuštěni k SZZk ani jejich části.

6. Struktura práce

Základem fungující struktury práce je její jasné vymezení nejen po formální, ale i obsahové stránce. Struktura má mít logickou posloupnost a má postupně rozvíjet argumenty. Prvním krokem je vymezení problému a stanovení východisek, ze kterých k jeho řešení přistoupíme. Tím se stanoví výchozí bod: problém a jeho dosavadní řešení existujícími výzkumy či teoriemi a přístupy. Následně je třeba stanovit směr, kterým se budeme ubírat ve vlastní práci, tzn. zvolit a zdůvodnit vlastní teoretická východiska a případně je dále rozpracovat, konkretizovat cíl/e práce a způsoby jejich dosažení. Volbou metody či teoretického rámce vytyčujeme naši další cestu, je ale třeba tuto volbu velmi dobře zdůvodnit (např. v návaznosti na současný stav poznání).

Inspirací při strukturování empirických prací může být anglosaský model struktury odborných článků
IMRAD:
Introduction,
Methods,
Results, and
Discussion.

Práce nesmí být obsahově a tematicky roztržštěná (což ovlivníme i výběrem samotného tématu, ale zejména způsobem jeho uchopení) a měla by směřovat k naplnění cíle práce. **Čtenář se musí již na začátku práce dozvědět, kam práce směřuje, tedy co je jejím cílem.**

V průběhu práce musí mít autor vytyčený cíl neustále na zřeteli a odbočovat jen tam, kde si to vyžaduje argumentace či doplnění. Přitom platí, že každá tematická část práce by v ní měla mít jasně zdůvodněné místo, čtenáři by mělo být zřejmé, proč se daná podkapitola v práci nachází a jaký je její smysl vzhledem k vytyčenému cíli. Struktura není pouze nástrojem formální úpravy textu nebo obsahem, který nám říká, kde co v práci najdeme. **Struktura je nástrojem pro přehledný a systematický rozvoj argumentace. Bez ní není možno napsat dobrou práci, která má, tak**

říkajíc, hlavu a patu.

7. Formální požadavky

Fakultní požadavky:
<http://www.ff.cuni.cz/FF-7296.html#13>

Formální požadavky práce jsou uvedeny na webu fakulty (viz rámeček). Katedra dále neupřesňuje další nároky formálního typu s výjimkou citačního stylu. **K citování v bakalářské práci musí být používán citační styl APA, 7. edice** (v případě práce magisterské se jedná o doporučení):

Užitečné materiály k citování najdete na stránkách knihovny v Celetné.

monografie	Příjmení, J. (rok vydání). <i>Název. Podnázev</i> (Vydání). Místo vydání: vydavatel.
více autorů:	Příjmení, J., Příjmení, J., & Příjmení, J. (rok vydání). <i>Název. Podnázev</i> (Vydání). Místo vydání: vydavatel.
příspěvek ve sborníku	Příjmení, J. (rok vydání). Název příspěvku. In J. Příjmení & J. Příjmení (Eds.), <i>Název sborníku</i> (Vydání, Svazek, Rozsah stran příspěvku). Místo vydání: Vydavatel.
článek v časopise	Příjmení, J., & Příjmení, J. (rok vydání). Název článku. <i>Název časopisu, Ročník</i> (Číslo), Rozsah. DOI

Zejména studentům navazujícího magisterského studia ke správě a shromažďování informačních zdrojů doporučujeme některý z **citačních softwarů** (viz rámeček). Ty usnadňují a zpřehledňují bibliografii práce, ve většině případů také umožňují vygenerovat kompletní závěrečnou bibliografii ve správném formátu a nabízejí další možnosti, které studenti ocení zejména při práci s větším množstvím zdrojů (třídění, tagování, přístup z jakéhokoliv počítače apod.) V kombinaci s přístupem k elektronickým zdrojům, který poskytuje fakulta (pez.cuni.cz) umožňují některé rovněž stahování full-textů a jejich editaci (poznámky apod.). Vyplatí se proto věnovat čas výběru vhodného softwaru, jakož i jeho užívání.

Zdarma dostupné citační manažery:

CitacePro (fakultní):

<http://www.citacepro.com/>

Mendeley: <http://www.mendeley.com/>

Zotero: <http://www.zotero.org/>

Srovnání např.:

<http://guides.lib.washington.edu/content.php?pid=69943&sid=518591>

Rozsah práce stanovuje fakulta jako minimální počet znaků/stran pro jednotlivé typy prací.

Katedra dále stanovuje i **maximální rozsah**:

- bakalářská práce minimálně **72 000 znaků** (tzn. přibližně 40 stran textu), maximálně 126 000 znaků (tzn. 70 stran textu);
- diplomová práce minimálně **108 000 znaků** (tzn. přibližně 60 stran textu), maximálně 162 000 znaků (tzn. 90 stran textu).

Stranou textu je myšlena normostrana (1 800 znaků včetně mezer), přičemž **pro ověření rozsahu práce je směrodatný především počet znaků, nikoliv počet stran (ten může být vyšší o přílohy, grafy a tabulky, které nenavyšují počet znaků).**

8. Odevzdání diplomové práce

Termíny odevzdání diplomových prací na katedru stanovuje vedoucí katedry a v předstihu jsou zveřejňovány na webu katedry. Podrobný postup a náležitosti odevzdávání prací jsou dobře popsány na stránkách fakulty: <http://www.ff.cuni.cz/FF-7296.html>.

Závěrečná práce musí být studentem odevzdána v elektronické podobě prostřednictvím SIS. Není-li před konkrétním termínem stanoveno jinak, odevzdává student i **jeden tištěný exemplář**. Tento výtisk může mít kroužkovou vazbu, nemusí být ve vazbě pevné. Student odpovídá za správnost a úplnost odevzdané elektronické podoby práce a jejích příloh a za soulad této formy s její listinnou podobou.

Elektronická podoba práce musí obsahovat všechny náležitosti listinné verze včetně titulní strany, obsahu, prohlášení, atd. **Student rovněž odpovídá za shodu názvu odevzdané práce s názvem uvedeným v SIS.**

Práci je nutné odevzdat nejprve v elektronické podobě. Při případném odevzdání výtisku proběhne totiž i kontrola elektronické verze.

9. Obhajoba

Obhajoba je **veřejná** a mohou se jí v roli publika účastnit členové akademické obce i veřejnosti. Předmětem obhajoby je jednak text diplomové práce, jednak **posudky vedoucího diplomové práce a oponenta**. Výběr oponentů je záležitostí katedry, mohou to být členové katedry i odborníci mimo ni. V posudcích vedoucí a oponent hodnotí předloženou práci v jejím celku,

O etice vědecké práce např. Opatření děkana č. 2/2010: <http://www.ff.cuni.cz/2010/04/opatreni-dekana-c2-2010-etika-vedecke-prace/>

uvádějí konkrétní klady a zápory textu a vznášejí dotazy do diskuse, která proběhne u obhajoby. Kromě hlediska odborně sociologického se při posuzování sleduje i etika a formální kultura diplomové práce, tj. respektování **etických zásad vědecké práce**, pravidla práce s cizím textem, spisovný a gramaticky správný český jazyk apod.

Obhajoba diplomové práce **předchází** ústní zkoušce z předepsaných předmětů a plní tak určitou selektivní funkci: pokud student diplomovou práci neodevzdá nebo práce není připuštěna k obhajobě nebo ji student neobhájí, **není připuštěn k ústní části SZZk**.

Konkrétní termíny a přesný harmonogram obhajob diplomových prací jsou vyvěšeny na internetových stránkách, studenti jsou s ním rovněž seznámeni prostřednictvím SIS a e-mailem. Student má možnost seznámit se **v SIS s posudky vedoucího a oponenta diplomové práce nejpozději pět pracovních dnů** před datem obhajoby.

Konkrétní organizace obhajob:

- předseda komise přivítá diplomanta a vyzve jej k tzv. **úvodnímu** slovu;
- diplomant ve svém **úvodním** slovu v první řadě **představí téma práce, zvolené metody a postupy a shrne klíčové závěry**. Mimo to může hovořit o okolnostech a momentech výběru a zpracování tématu své diplomové práce, které považuje za důležité komisi sdělit (např. problémy, s nimiž se setkal při získávání empirických dat; důvody dílčích změn původního projektu; neočekávané potvrzení nepravděpodobné hypotézy; konkrétní metody a techniky

Diplomant **může (ale nemusí)** ke své úvodní prezentaci použít i **předpřipravenou prezentaci na počítači** (donese na USB), je však nutné o tomto dopředu informovat zapisovatele nebo některého ze členů komise.

zpracování diplomové práce; apod.) Zcela stranou zatím ponechává diplomant obsah obou posudků své práce;

- vedoucí a oponent přečtou nebo zrekapitulují obsah svých posudků;
- diplomant reaguje na připomínky v obou posudcích a vyjádří se k otázkám navržených v posudcích do diskuse (může přitom používat jakékoli materiály např. pro dokazování správnosti citací apod.);
- předseda komise otevírá **diskusi**, kdy kdokoli z členů komise (i publika) může diplomantovi položit otázky týkající se jeho diplomové práce;
- předseda komise diskusi i celou obhajobu uzavře, diplomant (i publikum) opustí zkušební místnost a komise se poradí o klasifikaci diplomové práce a její obhajoby v neveřejném hlasování;
- předseda komise seznámí diplomanta s výsledkem a případnými dalšími nutnými informacemi.

Obhajoba bakalářské práce trvá 30 minut.

Obhajoba magisterské práce trvá 45 minut.

Úvodní slovo studenta trvá v obou případech **5–10 minut.**

Diplomová práce a její obhajoba se klasifikuje známkami **výborně – velmi dobře – dobře – neprospěl/a**. Při hodnocení komise zohledňuje text diplomové práce, posudky vedoucího a oponenta, reakce studenta na připomínky v obou posudcích a jeho argumentaci v následné diskusi.